

Yanardağlar

o kadar güçlü olur. Belirleyici olan, gazın oranıdır. Magma yeryüzüne çıkarken gazlar, sıvı haldeki maddeden ayrılarak magmanın üzerine yayılır; böylece basıncın artmasına neden olur. Magma gazla ne kadar yüklüyse, püskürme o kadar patlamalı ve tehlikeli olur.

Yanardağ biliminin (volkanoloji) amacı, püskürme olaylarının anlaşılmasının yanı sıra, patlama tehlikesine karşı tedbir alabilmektir. 1985 yılında, Kolombiya'da Nevado del Ruiz'in patlaması yaklaşık 20.000 kişinin ölmesine neden oldu. Filipinler'deki Pinatubo Yanardağı'nın 1991 Haziranında patlamasındaysa 800'den fazla kişi öldü; 1,2 milyon insan evsiz kaldı. Bununla birlikte, jeotermal enerji, magma hareketlerine bağlı olarak oluşan maden yataklarının işletilmesi ve Dünya'nın evrimini yönlendiren süreçlerin anlaşılması gibi nedenlerle yanardağ etkinliklerinden yararlanılabilir de. Yanardağ etkinliklerinin ve yeryüzüne çıkan püskürtülerin incelenmesiyle Dünya hakkında daha çok bilgi sahibi olunabilir.

Günümüzde yanardağları eğer hâlâ patlıyorsa etkin, patlamayı bıraktıysa sönmüş yanardağlar olarak adlandırıyoruz. Etkin yanardağların yükseklikleri her patlama sonrasında değiştiği için yükseklikleri hep yaklaşık olarak söyleniyor. Türkiye'de etkin yanardağ yok; öte yandan sönmüş yanardağlar var. Memleketimizde bulunan Erciyes, Ağrı, Süphan ve Nemrut Dağları sönmüş yanardağlar.

Kartları Hazırlayan:0 Gökhan Tok

Bilimadamları, günümüzde Dünya'da 500 yanardağın "etkin" olduğunu söylüyorlar. Bu yanardağlar, çoğunda gözle görülür herhangi bir etkinlik olmasa da, son 2500 yıl içinde püskürdükleri için etkin olarak kabul ediliyorlar. En basit yanardağ, derinlerde yer alan magmadan beslenen bir ana baca çevresinde birikmiş kalıntılardan oluşur ve koni biçimindedir. Bulunduğu ortamda sıcaklığın ve basıncın çok yüksek olması, magmayı akışkan halde tutar. Yanardağlar, magmayı dışarı atarak derinlerdeki basıncın düşmesini sağlar; böylece Dünya'nın güvenlik supabı görevini görürler. Basıncın ne kadar yüksekse püskürme